

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 390/2021
16.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у правној ствари тужиоца ЈКП КРАЉЕВИЦА - у стечају, Зајечар, чији је пуномоћник Бранислав Никодијевић, адвокат из ..., против туженог ГРАД ЗАЈЕЧАР, кога заступа Правобранилаштво Града Зајечара, ради дуга, вредност предмета спора 37.007.445,41 динара, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 1077/20 од 01.04.2021. године, у седници већа одржаној дана 16.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 1077/20 од 01.04.2021. године.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 1077/20 од 01.04.2021. године, преиначена је пресуда Привредног суда у Зајечару П 48/2019 од 17.12.2019. године, тако што је обавезан тужени да тужиоцу на име дуга плати износ од 37.007.445,41 динара, и то појединачно опредељене износе са законском затезном каматом почев од дана доспелости сваког појединачног износа па до исплате, у висини и од датума ближе означених у садржини става првог изреке, те је обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове првостепеног поступка у износу од 1.275,000,00 динара.

Против правноснажне другостепене пресуде благовремену и дозвољену ревизију је изјавио тужени, због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП која је учињена у поступку пред другостепеним судом и због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр.72/11...18/20) Врховни касациони суд је одлучио да ревизија туженог није основана.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. Поред тога што је у ревизији указано да је дошло до битне повреде одредаба парничног поступка из члана 371. став 1. Закона о парничном поступку, ревидент није посебно указао нити определио у чему би се таква повреда састојала, односно која одредба је повређена. Из ових разлога позивање на битну повреду одредаба парничног поступка, као ревизијски разлог из члана 407. Закона о парничном поступку је без утицаја у ревизијском поступку приликом испитивања побијане другостепене пресуде.

Према утврђеном чињеничном стању на коме су засноване нижестепене одлуке, парничне странке су биле у пословном односу који је за предмет имао комуналне услуге: чишћење улица, утовар и одношење уличног смећа, постављање жардињера, кошење и заливање травњака, сечење грања и стабала, окопавање и заливање травњака и ружа, кошење фудбалског игралишта у селу Вражогрнац и сл., које је тужилац пружао туженом, након чега му је испостављао рачуне за извршене услуге, које тужени није рекламирао. Из налаза и мишљења вештака економско-финансијске струке утврђено је да тужени дугује тужиоцу, за пружене комуналне услуге, по испостављеним рачунима укупан износ од 37.007.445,41 динара. Наведени рачуни, са припадајућом каматом почев од датума доспећа сваког рачуна до исплате, представљају предмет тужбеног захтева који је тужени оспорио истичући да је предметно потраживање измирено тужиоцу путем тројне компензације - између тужиоца, туженог и АД "Пут" Зајечар, која је закључена пре отварања стечаја над тужиоцем дана 23.07.2014. године. Стечај над тужиоцем је отворен дана 22.08.2014. године. Током поступка је утврђено да је Градско веће туженог дана 08.07.2014. године, донело Закључак о преузимању обавеза, односно Одлуку да преузима обавезу тужиоца према АД „Пут“ Зајечар, на основу Уговора о извођењу радова од 28.05.2014. године, за радове који су изведени у периоду од августа 2014. године до 31.12.2014. године, док је у образложењу ове одлуке наведено да Град Зајечар има финансијске обавезе према тужиоцу по основу испостављених рачуна из претходног периода, те да у циљу лакшег измирења обавеза тужиоца према осталим повериоцима, преузима обавезу по овом уговору, чиме се умањују обавезе туженог према тужиоцу. Вредност ових радова износила је 47.767.118,40 динара. Након тога, дана 23.07.2014. године, закључен је Уговор о преузимању обавеза по коме је Град Зајечар, као инвеститор, преузео обавезе које је ЈКП „Краљевица“ Зајечар имао према АД „Пут“ Зајечар. Вештачењем је утврђено да је тужени у целости исплатио предметне радове које је извео АД „Пут“ Зајечар, закључно са 31.12.2014. године и да исти никада нису били фактурисани тужиоцу, да никада није створена књиговодствена обавеза према тужиоцу, односно да је АД „Пут“ Зајечар директно фактурисао изведене радове Граду Зајечару и да је он у привременим ситуацијама наведен као инвеститор, те да нису створени услови за спровођење тројне компензације, јер иста није књиговодствено спроведена.

На овако утврђено чињенично стање првостепени суд примењује одредбе чланова 336. и 337. Закона о облигационим односима и налази да тужбени захтев није основан уз образложење да је обавеза туженог према тужиоцу престала пребијањем потраживања, те да је тужилац извео све радове који су предмет наплате, да су предметни рачуни валидне

рачуноводствене исправе, али да је тужени Град Зајечар, преузео обавезу тужиоца према АД „Пут“ Зајечар у износу од 47.767.118,40 динара, коју је затим у целости испунио, па је на тај начин постао поверилац тужиоца, као и да наводи вештака да у конкретном случају није било услова за тројну компензацију и да иста није била књиговодствено спроведена, нису од утицаја на престанак обавезе туженог према тужиоцу сходно одредбама Закона о облигационим односима. Посебно првостепени суд закључује да је тужилац пристао да заједно са туженим и АД „Пут“ Зајечар закључи тројни Уговор о преузимању обавезе дана 23.07.2014. године, па му није ни могло остати непознато да је тужени дао изјаву о компензацији, те да је тужени управо због постојања свог дуговања према тужиоцу и пристао на наведено преузимање. У погледу околности да је рачун тужиоца у време закључења уговора о преузимању обавеза био у блокади, првостепени суд налази да иста није од утицаја за одлуку у овој правној ствари.

Другостепени суд на темељу истих чињеница доноси супротан закључак, налазећи да се у конкретном случају ради о вишеструкој (мултилатералној) компензацији са три учесника, па је за разлику од билатералне, када се потраживања гасе самом изјавом о компензацији, поред изјаве потребно да се иста спроведе на рачунима свих учесника, што је у конкретном случају изостало. Посебно овај суд истиче да није било основа да се спроведе предметна компензација и да се затворе обавезе туженог према тужиоцу имајући у виду да је у време закључења овог уговора тужилац био у блокади, а да су радови извођени у периоду од августа 2014. године до децембра 2014. године, када је тужилац већ био у стечају, као и да се без обзира на то што је закључен тројни Уговор о преузимању обавезе дана 23.07.2014. године, радило о капиталној инвестицији на уређењу Старог гробља у Зајечару и да је тужени платио АД „Пут“ Зајечар предметне радове јер му је као власнику земљишта на коме се гробље налази припала корист из овог уговора, те да је тужени у односу на АД „Пут“ из Зајечара измирио сопствену обавезу коју је преузео, а не обавезу тужиоца с обзиром да споразум којим тужени преузима предметну обавезу суштински представља уступање уговора од стране тужиоца туженом, у смислу члана 145. Закона о облигационим односима, на основу кога је тужени ступио у уговорни однос, па је од тада целокупно пословање постојало само између туженог и АД „Пут“ Зајечар, без икаквог учешћа овде тужиоца, с обзиром да у време када је тужени Уговором од 23.07.2014. године, преузео обавезу тужиоца, никакве обавезе тужиоца није било, јер је целокупно пословање поводом радова на гробљу започето тек у августу 2014. године и односило се само на туженог као инвеститора и АД „Пут“ Зајечар, као извођача радова, како је утврђено налазом вештака. Сходно наведеном, другостепени суд применом чланова 17., 262., 277. став 1., 324. и 600. Закона о облигационим односима, преиначује првостепену одлуку и усваја у целости тужбени захтев односно обавезује туженог да плати тужиоцу утужено потраживање у износу од 37.007.445,41 динара, са законском затезном каматом почев од доспећа сваког рачуна до исплате.

Ревизијским наводима оспорава се изнето становиште другостепеног суда да је тужени дужан да плати изведене радове на Старом гробљу, с обзиром да је оно пренето на коришћење тужиоцу који је и закључио Уговор о извођењу радова на сређивању Старог гробља, те се истиче да није од утицаја околност што су изведени радови били извршени када је тужилац био у стечају. Ревидент наводи и да је током поступка несумњиво

утврђено да је на основу компензационог уговора тужени испунио обавезу у име тужиоца према АД „Пут“ Зајечар, па није дужан да исплати утужени износ.

Ценећи ревизијске наводе туженог, Врховни касациони суд налази да наводи ревизије не стоје и да је другостепени суд правилно применио материјално право када је обавезао туженог да плати тужиоцу предметно потраживање, са припадајућом законском затезном каматом.

Пре свега, правилан је закључак другостепеног суда да је у конкретном случају закључена тројна компензација као облик мултилатералне уговорне компензације. Наведена компензација се спроводи добровољно на основу сагласности воља свих субјеката. Међутим, да би уговорена компензација имала правно дејство потребно је да буде у сагласности са позитивним прописима којима је регулисан начин измирења новчаних обавеза.

Одредбом члана 46. Закона о платном промету („Службени лист СРЈ“ број 3/2002, 5/2003, "Службени гласник РС", бр. 43/2004, 62/2006, 111/2009, 31/2011), која је била на снази у време закључења предметног уговора о преузимању обавеза, прописани су облици плаћања новчаних обавеза, те је ставом 2. ове одредбе прописано да правна лица и физичка лица која обављају делатност могу међусобне новчане обавезе измиривати и уговарањем промене поверилаца, односно дужника у одређеном облигационом односу (асигнација, цесија, приступање дугу, преузимање дуга, уступање дуга и др.), пребијањем (компензација) и на други начин, у складу са законом, док је ставом 3. прописано да ако су њихови рачуни у тренутку плаћања блокирани ради извршења принудне наплате, правна лица и физичка лица која обављају делатност не могу измиривати новчане обавезе на начин из ст. 2. овог члана, осим ако друкчије није утврђено законом којим се уређује порески поступак.

По становишту Врховног касационог суда, циљ наведене одредбе је заштита општег правног интереса свих учесника платног промета и таквом нормом се спречава фаворизовање појединих поверилаца у односу на повериоце чија се потраживања приоритетно намирују у поступку принудне наплате са рачуна њиховог дужника односно заштита и спречавање оштећења поверилаца у поступку принудне наплате. Сходно томе, сваки облик плаћања уговорен супротно цитираној одредби Закона о платном промету је недозвољен, а сваки уговор којим је предвиђена компензација као начин плаћања, а који је закључен у тренутку блокаде рачуна дужника је ништав, у смислу одредбе члана 103. Закона о облигационим односима, с обзиром да се ради о уговору који је противан принудним прописима. Могућност ескупације од повреде као у конкретном случају није прописана законом којим се уређује порески поступак. Следом реченог, с обзиром да предметни уговор не производи правно дејство, стога се и незаконито измирене обавезе преузете на основу ништавог предметног уговора о преузимању обавеза не сматрају плаћеним.

На основу наведеног, предметна мултилатерална компензација уговорена закљученим Уговором о преузимању обавеза није могла произвести правно дејство, што је

за последицу имало околност да рачуни који представљају предмет тужбеног захтева нису измирени, па је правилно обавезан тужени на њихово плаћање.

Наводи ревидента којима се указује да је обавеза испуњена у целости и да је Старо гробље пренето на коришћење тужиоцу, као и наводи у погледу временског периода када су извршени радови, код заузетог става који се односи на ништавост уговореног правног посла услед закључења истог у тренутку блокаде рачуна тужиоца, испостављају се беспредметним и ирелевантим.

Према томе, како не стоје за основане разлози због којих је ревизија изјављена, као ни разлози на које пази по службеној дужности, Врховни касациони суд је на основу процесних овлашћења из члана 414. Закона о парничном поступку, одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић